

17/11-76

15/11-76

HEMMELIGT

P.II, j.nr. 105.G.9.

KONTROL

1 bilag

nr. 1/2
Sideantal: 6

DF.

Referat

Kontaktudvalgets møde den 17. november 1976.

I mødet deltog:

Fra statsministeriet:

Konsulent H. Gottlieb

Fra forsvarsministeriet:

Afdelingschef, kommandør K.G. Konradsen
Afdelingschef M. Frederiksen
Kontorchef J. Wahl

Fra forsvarskommandoen:

Generalmajor O.K. Lind
Kommandørkaptajn J.O. Fischer

Fra forsvarrets efterretningstjeneste

Kontorchef P. Ilsee

Fra udenrigsministeriet:

Ambassader O. Bierring
Ambassader P. Dyvig
Kontorchef T. Frost
Ekspeditionssekretær J. Abrahamsen

OL. Sørensen, FKO, har på for. dets vegne hvent at nogle englandene for nør, j. K. agent; gennemført møde af 27.11.76, p. 2, inden. DF. 2

1. Forsvarsforliget

Bierring indledte, og på Bierrings spørgsmål oplyste Konradsen, at nyt møde i 12-mandsgruppen var berammet til den 23. november. Der forelå intet nyt vedrørende forhandlingssituationen.

218.
15.11.1976
<i>Stenbock</i>
<i>K. Kølsgaard Jensen</i>
Und.

Frederiksen oplyste, at der efter eventuel enighed i 12-mandsgruppen ville blive fremlagt forslag til folketingsbeslutning, således at eventuelle NATO-kommentarer ville kunne komme ind i den parlamentariske proces, vel især under udvalgsbehandling inden 2. behandling.

Lind oplyste, at F-16 udgifterne og AWACS-problematikken søges holdt uden for forhandlingerne. I NATO har vi udtalet at ville yde bidrag til NADGE-interface incl. vedligeholdelse.

2. Østersen

Efter omtale af Ljubimova "udtalelse i henhold til instruktion" over for Gottlieb vedrørende WP-aktiviteten i Østersen spurgte Bierring, om der var registreret nogen ændring i billedet.

Lind oplyste, at såvel Sovjetunionen som DDR havde udvist helt korrekt adfærd - nærmest nydelig - under STANAVFOR- IANTs indsejling i Østersen. Ilse bemærkede, at en ændring i aktivitetsmønstret kun ville kunne registreres over en ganske lang periode - i hvert fald nok mere end et år. Dog betød indsejlingen af 6 u-både af GOLF-klassen en operativ styrkeforøgelse.

Lind understregede, at anvendelsen af landgangsfartøjer til transportopgaver - en ny udvikling - indebar en alvorlig beredskabsproblematik.

På spørgsmål fra Bierring oplyste Lind, at NATO's svelsesaktivitet i Østersen ikke var tiltaget, men at man godt kunne tale om en forøgelse, når man tog Nordssen med i billedet.

Dyvig spurgte, om det overhovedet var rigtigt at tale om WP-styrkeforøgelse i Østersen på samme måde, som man talte om sovjetisk styrkeforøgelse på Nordkalotten. Var det ikke således, at der i Østersen blot var tale om en forskydning af aktiviteten, og at situationen i Nord var helt anderledes alvorlig?

Lind svarede, at der også i Østersen var tale om en betydelig ekspansion såvel i kvantitativ som i kvalitativ henseende, og at billedet set i sin rette sammenhæng med situationen i Centraleuropa alt i alt var lige så alvorligt som billedet ved Nordkalotten.

Dyvig spurgte, om det da var Danmark, der havde nogen speciel grund til bekymring, hvortil Lind svarede, at der var god grund for NATO som sådan til at være bekymret, og at denne bekymring jo også klart fandt udtryk.

Dyvig fandt ikke, at den sovjetiske oprustning burde overraske nogen - i USA havde man jo længe erkendt, at Sovjet var blevet en supermagt med dertil hørende ambitioner og prestige. Følgelig kunne man ikke tyde den militære opbygning som udtryk for konkret aggressiv hensigt.

Lind og Ilse nævnte, at forsvarsevnen - også hvis politisk pression skal undgås - må justeres efter trusselspotentielt snarere end efter den skiftende tyding af den aktuelle aggressionsrisiko.

Dyvig mente ikke, at trusselvurderingen burde indgå i communiquéet fra Euroministerrådet den 6. december. Hvis man skreg ulv i hvert communiqué, vidste man jo, hvorledes det ville gå med virkningen.

3. Information vedrørende sikkerhedspolitik

Bierring spurgte, om forsvarsministeriet havde nået nogen konklusioner i spørgsmålet om mulighederne for at undgå, at medierne svingede fra at negligere disse emner til at overdramatisere dem.

Konradsen svarede, at man næppe ville søge at formalisere egentlige procedurer ad modum Norge. Så længe forhandlingerne om forsvarsforliget stod på, ville man ikke ændre sin praksis, efter hvilken det beroede på politikernes beslutning, hvilke oplysninger der skulle ud. Man ville ikke overgå til aktiv pressepolitik i denne særlig samtalelige fase, men efter forhandlingernes afslutning ville man lægge et forslag til ministeren, efter hvilket informationsvirksomheden ikke helt ville overlades til de militære myndigheder, men snarere være under en vis politisk styring. Man ville nok lade udarbejde kvartalsvise efterretningsoversigter, der kunne tilsendes forsvarsudvalget.

Ilse fremhævede de meget begrænsede muligheder for en egentlig styring af pressen.

Bierring og Dyvig spurgte, om ikke der var behov for en vis styring af underordnede instansers udtalelser til pressen, men både forsvarsministeriets, forsvarskommandøens og forsvarrets efterretningsstjenestes repræsentanter tog bestemt afstand herfra uden tilsyneladende at ville lægge nogen sondring mellem mandskabets og officerernes adgang til at udtale sig til pressen.

4. Atomdrevne krigsskibes adgang til danske havne

Bierring spurgte, om man måtte forvente et amerikansk pres for sådan adgang.

Lind svarede nej, men ønskede at advare imod en "skæv" praksis, f.eks. således at sovjetiske atomdrevne isbrydere blev behandlet mindre strengt end allierede flådeenheder.

Isse omtalte passagen af 6 sovjetiske u-både, hvoraf flere med atommissiler under forhold, hvor en betydelig kollisionsrisiko bestod.

Bierring udtalte, at f.s.v. angik håndhævelsen af reglerne vedrørende adgangen til danske havne, var det havet over enhver tvivl, at der ville være fuldstændig konsekvens uden hensyn til nationalitet.

Fischer nævnte, at Danmarks restriktive holdning deltes af flere andre NATO-lande.

5. NMCG

Bierring sagde, at der f.s.v. ikke forelå nogen ny sag, men at spørgsmålet om oprettelsen af en maritim koordineringsgruppe havde stået i bero (på briterne) så lange, at der i lyset af den politiske udvikling i det sydlige Afrika kunne være grund til at sige sin forsigtighed.

For så vidt angik SACLANTS koordineringsforslag, som indeholdt i fleksibilitetsstudiet, kunne dette umiddelbart synes tiltrækkende, fordi det ikke opererede med oprettelsen af noget nyt organ, men alligevel fandt Bierring, at det ældre forslag med de reservationer, man allerede havde formuleret fra dansk side, nok var mindre betænkeligt som værende en konstruktion helt uden for systemet, hvilket skulle fastslås gennem aktiv pressepolitik.

Bierring ville gerne have en vurdering af forslaget's militære betydning.

Konradsen indskød, at det vist ikke havde været overvejet at benytte IMCO, men at man måske burde undersøge tanken.

Fischer oplyste, at USA, UK, Holland, Frankrig og måske Portugal opererede med enheder i Sydatlanten.

Bierring havde svært ved at se behovet for NATO-samarbejde som udtryk for andet end et demonstrationselement.

Frederiksen erklærede sig enig heri, idet han erindrede om, at oplægget hidrørte fra AD 70-arbejdet som et low cost/no cost forslag.

Fischer var ligeledes enig i, at der ikke bestod nogen dansk militær interesse, og der var almindelig enighed om,

der var opstået en helt kunstig problematik vedrørende opgaver, som kunne effektueres - og formentlig blev effektueret - fortrinligt uden NATO-medvirken.

Wahl erklærede, at man, efter at sagen havde beroet i to år, fandt det rigtigst med et fornyet oplæg på basis af bl.a. en ajourført trusselsvurdering. Forsvarsministeriet var klart til med kort varsel at lægge sagen op til politisk beslutning, når den som ventet blev releveret i NATO.

6. CBM/observatorer

Bierring udtalte, at danske observatorers tilstedeværelse ved SHIELD jo desværre nærmest havde virket stik imod sin CBM-hensigt på grund af indiskretion i Bryssel. Han spurgte, om man ikke kunne give Polen SHIELD-rapporten, der jo ikke indeholdt noget sensitivt.

Lind syntes, man skulle sende den til Hans Christensen.

Bierring erklærede, at omend han fuldt forstod de militære vanskeligheder forbundet med at invitere WP-observatorer til øvelser på dansk område, så måtte man forstå, at udenrigsministeren ikke havde mulighed for at opretholde en sådan reservation i en situation, hvor vi politisk gik ind for udbygning af CBM-instituttet. Kunne man ikke eventuelt have øvelser særlig egnede til observatorer? I Sverige, hvor man havde samme problematik, var der allerede blevet givet et klart pålæg til forsvaret om at finde en løsning på problemet.

Lind tog bestemt afstand fra tanken om at indbyde observatorer til egentlige øvelser, idet sådanne i Danmark rent fysisk/geografisk ikke kunne åbnes for observatorer, uden at disse derved fik indblik i operative beredskabsplaner. Han mindede om, at BONDED ITEM (som man ikke ville indbyde WP-observatorer til) ikke var notificeringspligtig, og at vi formentlig aldrig på dansk område ville nå over notificeringsgrænsen.

For så vidt angik den norske invitation til WP-observatorer, var der ingen parallel, idet øvelsesområdet i Sydnorge var uden operativ betydning.

For så vidt Sverige angik, var der heller ingen parallel, idet Sverige - uden allierede - var alene om at træffe beslutningen.

Næste øvelse ville være BOLD GUARD i Slesvig/Holsten, hvor det lå klart, at Bonn ikke ville acceptere WP-observatorer.

Forsvarskommandoen måtte i henhold til forsvarets forordningsparagraf i fredstid i videst muligt omfang forberede de

praktiske foranstaltninger m.v., der er nødvendige for sådanne (allierede) styrkers modtagelse". Hvis forsvarskommandoen accepterede WP-observatorer til vore øvelser, der alle var forstærkningsøvelser under notifikationsgrænsen, risikerede vi, at vore allierede ikke ville medvirke i øvelserne, idet disses betydning ikke kan sløres for observatorerne.

Særligt arrangerede demonstrationer uden operativt øvelsesformål, f.eks. almindelig træning af mandskab, måtte nødvendigvis af plads- og pengemangel blive af helt rudimentært omfang og efter Linds mening være uden relation til CEM-instituttet, således at vi dels kunne blive til grin, men navnlig ville risikere, at et observatorarrangement ville give fortrydelse og bagslag.

Bierring fastholdt, at en løsning måtte findes, og Gottlieb støttede ud fra en erkendelse af det politiske behov.

Konradsen erklærede, at sagen måtte overvejes.

Forskellige forslag vedrørende bl.a. observatorer om bord på skibe blev luftet, og Lind lovede at undersøge, om han kunne vinde britisk accept med hensyn til en demonstration ved Møns Klint, men han ville understrege, at hans indvendinger ikke blot gik på de praktisk/militære problemer, men at han tillige følte, at hele ideen var skæv og betænkelig i relation til målsætningen, som skulle være at skabe tillid.^{x)}

Dyvig gav udtryk for, at sagen burde vurderes nøje også ud fra denne synsvinkel.

På dette tidspunkt forlod Konradsen, Frederiksen og Wahl mødet.

Under 'Eventuelt' udtalte Lind, at Ritzau-referatet af Haigs pressekonference under BONDDED ITEM havde været ganske misvisende, idet Haig bl.a. havde været særdeles tilfreds med den danske indsats.

Lind ville gerne på næste møde drøfte "pre-stocking"-problematik, d.v.s. forberedelse af modtagelse af forstærkninger ad modum de etablerede tyske depoter og den forestående aftale om kollokerede baser.

Det var vigtigt at forberede præsentationen af kommende "pre-stocking"-arrangementer omhyggeligt for at undgå, at der blev rejst en stationeringsdebat på falsk grundlag.

Den 19. november 1976.

./.
x) Vedlagte notits modtaget fra general Lind ér at betragte som et bidrag til referatet.